

**Animacja synergiczności działań
edukacyjno-prospołecznych
wobec wyzwań współczesności**

Seria wydawnicza

WSPARCIE I TROSKA

STUDIA Z PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ

Rada Redakcyjna

Maria Marta Urlińska
(przewodnicząca)

Krystyna Duraj-Nowakowa

Zbigniew Kwieciński

Ludmyła Khoruzha

Jan Adam Malinowski

Ewa Przybylska

Danuta Wajsprych

Klaudia Węc

Animacja synergiczności działań edukacyjno-prospołecznych wobec wyzwań współczesności

Redakcja naukowa

Krystyna Duraj-Nowakowa

Jarosław Charchuła

Ewa Sowa-Behtane

WYDAWNICTWO NAUKOWE AKADEMII IGNATIANUM W KRAKOWIE

KRAKÓW 2018

Recenzenci

Prof. zw. dr hab. Jolanta Szempruch

Dr hab. Alina Górniok-Naglik, prof. PWSZ w Oświęcimiu

Redakcja

Anna Zaremba

Projekt okładki serii

studio graficzne RASPBERRY.com.pl

Skład i łamanie

Paweł Majewski

© Copyright by Akademia Ignatianum w Krakowie, 2018

ISBN 978-83-7614-380-4

Publikacja dofinansowana ze środków przeznaczonych
na działalność statutową Wydziału Pedagogicznego Akademii
Ignatianum w Krakowie

Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków • tel. 12 39 99 620

wydawnictwo@ignatianum.edu.pl

<http://wydawnictwo.ignatianum.edu.pl>

Dystrybucja: WYDAWNICTWO WAM

Dział handlowy: tel. 12 62 93 254–255 • faks 12 62 93 496

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

Księgarnia wysyłkowa: tel. 12 62 93 260

www.wydawnictwowam.pl

Spis treści

Wstęp	9
-------------	---

CZĘŚĆ 1

Pedagogiczne składniki i czynniki animacji synergii działań edukacyjnych i społecznych

Krystyna Duraj-Nowakowa, <i>Synergiczność animacji edukacyjno-społecznych działań nauczycieli akademickich</i>	23
Małgorzata Kaliszewska, <i>Profesjonalne dojrzewanie i doskonalenie nauczyciela między animacją a edukacją</i>	37
Krystyna Duraj-Nowakowa, <i>Modernizowanie profesjonalizacji pedagogów</i>	51
Marzenna Magda-Adamowicz, <i>Twórczość naukowa i jej relacje z praktyką edukacyjną w dyskursie holistycznym</i>	75
Barbara Kłasińska, <i>O potrzebie i możliwościach modelowania kompetencji hermeneutycznych studentów pedagogiki – przyszłych pedagogów</i>	89
Gabriela Paprotna, <i>Nauczyciel przedszkola jako animator działań społecznych – możliwości i ograniczenia (wybrane zagadnienia)</i>	105
Estera Szpatowicz, <i>Wpływ więzi nauczyciel–uczeń na nauczanie</i>	117
Kamil Brahmi, <i>Znaczenie inteligencji emocjonalnej w kształtowaniu interpersonalnych kompetencji nauczyciela</i>	123
Oana-Luiza Barbu, <i>Promoting Multilingualism in the Romanian Higher Education System. A Case Study: Teaching Foreign Languages in Romanian Higher Education Institutions</i>	133

CZĘŚĆ 2

Animacja synergii działań społeczno-kulturowych

Edward Nycz, <i>Animacja społeczno-kulturalna w działaniu. Refleksja praktyka z perspektywy ćwierćwiecza</i>	149
Bogdan Stańkowski, <i>Współpraca młodzieżowych ośrodków wychowawczych z rodzicami nieletnich niedostosowanych społecznie w kontekście salezjańskim</i>	167
Jarosław Charchuła SJ, <i>Społeczny kontekst wychowania w teorii José Ortegi y Gasset</i>	185

Ewa Sowa-Behtane, <i>Animacja jako metoda aktywizacji społecznej imigrantów (na przykładzie Krakowa)</i>	199
Katarzyna Wasilewska-Ostrowska, <i>Streetworking sposobem na aktywizację i profilaktykę społeczną dzieci i młodzieży</i>	211
Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Gordana Iličić, <i>System of Education in Pluralistic Societies: a Case of Bosnia and Herzegovina</i>	223
Damien Mbikyo Mulinga, <i>The Necessity of Policymakers' Intervention to Address the Influence of Globalization on Our Environment, Education, and Especially the Life of Young People</i>	231
Hana Kubičková, <i>Experiential Learning as a Source of Support and Personality Growth</i>	247
Bohdana Richterova, <i>Thefts at School as a Social and Educational Problem</i>	267
Marzanna Pogorzelska, <i>Szkolne projekty edukacyjne a kapitał społeczny</i>	285
Kamila Majewska, Wioletta Kwiatkowska, Małgorzata Skibińska, <i>Animacja kulturalna w praktyce edukacyjnej – wybrane działania na rzecz uczniów toruńskich szkół podstawowych</i>	299
Agnieszka Karłowicz, <i>Wychowanie według idei rodzicielstwa bliskości wyzwaniem dla synergii rodziny i przedszkola</i>	313
Żaneta Marszałek-Trzebińska, <i>Ksiądz Wacław Bliziński jako animator życia społecznego na wsi – przegląd dokonań</i>	329
Aleksandra Wawrzak, <i>O potrzebie badań i aktywizacji emerytowanych funkcjonariuszek służby więziennej</i>	343
Katarzyna Burzawa, <i>Synergia jako podstawowy czynnik w tworzeniu wysokiej jakości działań hipoterapeutycznych</i>	353

REKOMENDOWANE PUBLIKACJE

Estera Szpatowicz, Recenzja: <i>Dyskursy wyzerowane w przestrzeni społecznej, egzystencjalnej i pedagogicznej</i> , red. Maria Marta Urlińska, Danuta Wajsprych	369
Kamil Brahmi, Recenzja: <i>Nauczyciel w cyberkulturze. Między schematem a kreatywnością</i> , red. Marzenna Magda-Adamowicz, Ewa Pasterniak-Kobyłecka	373

BIBLIOGRAFIA (opracował Jarosław Charchuła)	377
--	-----

Animation of Synergism of Educational and Prosocial Actions in the Face of Contemporary Challenges

Table of Contents

Introduction	9
--------------------	---

PART 1

Pedagogical Components and Factors of Animating the Synergy of Educational and Social Actions

Krystyna Duraj-Nowakowa, <i>Synergism of the Animation of Educational and Social Actions of Academic Teachers</i>	23
Małgorzata Kaliszewska, <i>Professional Growth and Development of the Teacher Between Animation and Education</i>	37
Krystyna Duraj-Nowakowa, <i>Modernising the Professionalization of Pedagogues</i>	51
Marzenna Magda-Adamowicz, <i>Scientific Work and its Relationship with Educational Practice in a Holistic Discourse</i>	75
Barbara Kłasińska, <i>On the Need and Possibility to Model Hermeneutical Competences of Pedagogy Students – Future Pedagogues</i>	89
Gabriela Paprotna, <i>Kindergarten Teacher as an Animator of Social Activities - Opportunities and Limitations (Selected Issues)</i>	105
Estera Szpatowicz, <i>Impact of Teacher-Student Ties on Teaching</i>	117
Kamil Brahmi, <i>The Importance of Emotional Intelligence in Shaping the Interpersonal Competences of the Teacher</i>	123
Oana-Luiza Barbu, <i>Promoting Multilingualism in the Romanian Higher Education System. A Case Study: Teaching Foreign Languages in Romanian Higher Education Institutions</i>	133

PART 2

Animation of the Synergy of Social and Cultural Actions

Edward Nycz, <i>Sociocultural Animation in Action. Reflections of a Practitioner from the Quarter-Century Perspective</i>	149
Bogdan Stańkowski, <i>The Cooperation of Educational Facilities for Youth with Parents of Socially Maladjusted Adolescents in the Context Of Salesian Schools</i>	167

Jarosław Charchuła SJ, <i>Social Context of Education in the Theory of José Ortega Y Gasset</i>	185
Ewa Sowa-Behtane, <i>Animation as a Method of Social Activation of Immigrants (Study Performed in Cracow)</i>	199
Katarzyna Wasilewska-Ostrowska, <i>Streetworking as a Way to Socially Activate and Protect Children and Young People</i>	211
Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Gordana Iličić, <i>System of Education in Pluralistic Societies: a Case of Bosnia and Herzegovina</i>	223
Damien Mbikyo Mulinga, <i>The Necessity of Policymakers' Intervention to Address the Influence of Globalization on Our Environment, Education, and Especially the Life of Young People</i>	231
Hana Kubičková, <i>Experiential Learning as a Source of Support and Personality Growth</i>	247
Bohdana Richterova, <i>Thefts at School as a Social and Educational Problem</i>	267
Marzanna Pogorzelska, <i>School Educational Projects and Social Capital</i>	285
Kamila Majewska, Wioletta Kwiatkowska, Małgorzata Skibińska, <i>Cultural Animation in Educational Practice – Selected Activities Designed for the Pupils of Toruń Primary Schools</i>	299
Agnieszka Karłowicz, <i>Upbringing According to the Idea of Attachment Parenting as a Challenge for the Synergy of the Family and Kindergarten</i>	313
Żaneta Marszałek-Trzebińska, <i>Father Waław Bliziński as the Cultural Manager of Social Life in Rural Areas – Overview of His Achievements</i>	329
Aleksandra Wawrzak, <i>On the Need for Examination and Activation of Retired Female Prison Officers</i>	343
Katarzyna Burzawa, <i>Synergy as a Fundamental Factor in the Creation of High Quality Hippotherapy Activities</i>	353

RECOMMENDED PUBLICATIONS

Estera Szpatowicz, Review: <i>Dyskursy wyzerowane w przestrzeni społecznej, egzystencjalnej i pedagogicznej</i> , ed. Maria Marta Urlińska, Danuta Wajsprych	369
Kamil Brahmi, Review: <i>Nauczyciel w cyberkulturze. Między schematem a kreatywnością</i> , ed. Marzenna Magda-Adamowicz, Ewa Pasterniak-Kobyłecka	373

BIBLIOGRAPHY (developed by Jarosław Charchuła)	377
---	-----

Wstęp

Dynamika życia we współczesnym świecie i zmieniające się trendy działań w środowisku społecznym wywierają presję ekonomiczną, społeczną, socjalną i kulturową. Wzrastają wymogi adaptacyjne, co w efekcie rodzi nowe potrzeby i wyzwania edukacyjne. Radzenie sobie z szybkim tempem życia i zmianami wymaga zarówno od jednostki, jak i systemu społecznego zaktywizowania nowych zasobów poznawczych i procesów uczenia się. Odnalezienie się w nowych realiach wymaga od jednostki posiadania indywidualnych kompetencji wiedzy, nastawienia emocjonalno-motywacyjnego i umiejętności. Rosnące zapotrzebowanie na wsparcie i efektywne poradnictwo w zakresie pedeutologii pracy socjalnej, zarządzania problemami społecznymi czy wsparcia klientów są wyzwaniami dla animacji pracującej na zasobach jednostki, rodziny, organizacji i środowiska.

Animacja ożywia i pobudza jednostki do aktywności. Ze względu na swoje cele koncentruje się na działaniach związanych z formalną, nieformalną i pozaformalną edukacją, komunikacją społeczną, aktywizacją środowiska, partycypacją społeczną oraz enkulturacją, będącą całonocnym procesem wzrastania jednostki w kulturze i nabywania przez nią kluczowych kompetencji. Stanowi ona nie tylko metodę aktywizacji społecznej środowiska czy element budowania kapitału społecznego opartego na sieci społecznej, ale przede wszystkim jest sposobem oddziaływania. Animacja ma na celu wychowanie i kształcenie jednostek, grup, środowisk przez kulturę i dla niej, wyzwalać twórczego potencjału i pobudzanie sił społecznych, integrowanie, motywowanie, wspieranie i zachęcanie do kreatywnych działań.

Synergiczność działań edukacyjnych i społecznych jest wyzwaniem dla współczesności. Zogniskowanie, kumulowanie wiedzy, wzmacnianie i potęgowanie efektów różnego rodzaju aktywności nie tylko usprawnia działalność i zwiększa efekty, ale przede wszystkim daje jednostkom poczucie podmiotowości i sensu współistnienia w ramach wspólnoty. Synergizm jest zatem specyficznym współbyciem, współdziałaniem, które multiplikuje składniki oddziaływań i ich czynniki. Jest pośrednim zjawiskiem pomiędzy „byciem” a „działaniem”, łączącym w sobie wielość i różnorodność w jedną spójną całość czynności. Wytwarzanie nowych inicjatyw, wzajemne wzmacnianie efektów, uzupełnianie i doskonalenie metod pracy, inspirowanie siebie nawzajem pozwala na osadzenie problematyki w szerszym kontekście. Kooperacja podmiotów działa na zasadzie pozytywnego sprzężenia zwrotnego, dając lepsze i większe w stopniu i zakresie efekty, niż gdyby funkcjonowały oddzielnie. Synergia działań animacyjnych jest zatem nieodzownym elementem funkcjonowania w ponowoczesnym świecie.

Promowanie założeń pracy wspólnej, inspirowanie do podejmowania wysiłku na rzecz innych, stanowią ową wartość synergicznie dodaną współczesnego życia społecznego, jednocześnie zachęcając jednostki do większego zaangażowania się w proces aktywizacji środowiska. W tym kontekście głównym celem naszej konferencji było uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jak animacja radzi sobie z wyzwaniami współczesności?, jakie korzyści i ewentualne zagrożenia niosą ze sobą synergiczne działania?, co integruje, a co rozprasza energię podmiotów?, jakie należy tworzyć warunki do zaistnienia i rozwoju animacji? Interesują nas dotychczasowe Państwa doświadczenia i obserwacje, w jakich konkretnych sytuacjach dostrzegacie synergizm działań edukacyjnych i społecznych; jakie inicjatywy, stanowiące przykłady dobrych praktyk w zakresie animacji środowiskowej, są podejmowane.

Nasza konferencja była szansą na zaprezentowanie zarówno teoretycznych kontekstów związanych z animacją społeczną, jak również pedagogicznych i pedantologicznych implikacji działań animacyjnych. Konferencja okazała się praktycznym spojrzeniem na środowiskowy wymiar uczestnictwa jednostki w życiu społecznym. Zaprezentowanie form działalności animacyjnej różnych sektorów, przywołanie dobrych praktyk, stanowiły z jednej strony uzupełnienie diagnoz społecznych, z drugiej wskazywały ścieżki kooperacji, której efekty przyczyniają się do rewitalizacji poszczególnych grup i środowisk. Kluczowe były także próby wyznaczenia nowych kierunków działań wobec wyzwań współczesności. Autorskie

pomysły, twórcze rozwiązania i codzienna praktyka stanowią niewątpliwą inspirację do dalszych działań edukacyjnych i społecznych.

Złożone do opracowania i recenzji wydawniczej współautorskie teksty – po namyśle nad nimi współredaktorów zbiorowej monografii – przyjęły postać, którą stanowi konstrukcja książki, podział, układ i następstwo poszczególnych tekstów.

Książka składa się z dwóch części, które zatytułowano następująco:

1. Pedagogiczne składniki i czynniki animacji synergii działań edukacyjnych i społecznych.
2. Animacja synergii działań społeczno-kulturowych.

W części pierwszej znajdują się opracowania ułożone hierarchicznie z uwagi na zakres tematyki. I tak tło i przesłankę nadrzędną dla projektu zmian społeczno-edukacyjnych działań nauczycieli akademickich stanowi aktualny stan profesjonalnej aktywności w Polsce. Stąd autorka tekstu (Krystyna Duraj-Nowakowa) wyprowadza postulaty kierunków adaptacyjnych, ewolucyjnych lub rewolucyjnych zmian w optyce systemowego sprzężenia zwrotnego. Ideę główną konstytuuje się wokół tendencji do uspołnienienia czynności dla jedności przeciwko entropii/rozpadowi działalności – procesów i ich efektów. Z tej idei wynikają pytania o kooperacje dla rewitalizacji idei synergiczności działań nauczycieli akademickich.

Merytoryczne założenia profesjonalnego dojrzewania i doskonalenia nauczyciela między animacją i edukacją pozostają w ścisłym związku z jego osobowością i działaniami. Celem opracowania jest pokazanie na przykładzie biogramów aktywnych animatorów pedagogiki Celestyna Freineta, skupionych w Polskim Stowarzyszeniu Animatorów tej pedagogiki, zjawiska synergii, które może się ujawnić między działaniami animacyjnymi a edukacją, dzięki czemu dojrzałość profesjonalna i rozwój zawodowy mogą zyskać nową, wyższą jakość. Refleksja na ten temat służyć ma wskazaniu możliwych źródeł sukcesu zawodowego i profesjonalnej satysfakcji z coraz lepiej, bardziej świadomie, skutecznie i autonomicznie wykonywanej pracy, których można szukać w łączeniu/scalaniu/integrowaniu aktywności na różnych polach (np. edukacji i animacji), bądź we współpracy z innymi osobami czy też w poszukiwaniu harmonii między wybranymi aspektami działania (Małgorzata Kaliszewska).

W ścisłym związku z pedeutologicznymi przesłankami uprzednich podrozdziałów książki pozostaje opracowanie pt. „Modernizowanie profesjonalizacji pedagogów”. Odwołania literaturowe do bibliografii tematu

i ich interpretacje przekonują, że tematyka profesjonalizacji współcześnie nie znajduje adekwatnych publikacji. Dlatego dla naszych potrzeb warto przywołać nadal aktualne książki, których treści pomagają myśleć nad renowacją idei koniecznych, a nie dość wykorzystanych w praktyce oświatowej decyzji i działań edukacyjnych w szkołach wyższych. Ważne pozostają przesłanki systemu profesjonalizacji studentów pedagogiki wedle naukowego i funkcjonalnego systemologicznie modelu. Znaczące niedostatki dotychczasowego wzorca profesjonalizacji nauczycieli determinują potrzebę jego modernizacji. Przesłanki te pozostają w ścisłym wzajemnym związku z aksjologicznym kontekstem działalności pedagogicznej grup podmiotów: studentów i nauczycieli, pedagogów i nauczycieli akademickich. Celowe pozostaje postulowanie przestrzegania czterech zasad budowania programu praktyk pedagogicznych z uwzględnieniem czynnika synergii zwiększającego efektywność w takich staraniach o wyższe zakresy i poziomy profesjonalizacji, przez wychodzenie od obserwacji rzeczywistości edukacyjnej w kierunku nieodzowności poszukiwania optymalnych teorii naukowych, które pomagałyby usprawnić zastane realia. Postulat taki nabiera wymiaru konieczności odzewu – w obliczu reformy – na hasła Konstytucji dla Nauki (KDN). Projekt tej konstytucji wyraźnie kładzie akcent na sprzężonych zwrotnie związkach praktyki z teorią (Krystyna Duraj-Nowakowa).

Pedeutologiczne założenia problematyki naszej zbiorowej monografii służą rozwinięciu tematu „Twórczość naukowa i jej relacje z praktyką edukacyjną w dyskursie holistycznym” (Marzenna Magda-Adamowicz). Twórczość naukowa nie jest zjawiskiem wyjątkowym, ani też powszednim oraz nie zależy od wieku jednostki. Rozumiana podmiotowo i przedmiotowo jest ona procesem kształtowania się indywidualności jednostki wywołując znaczne zmiany społeczne. Twórczość naukowa w sensie podmiotowym jest aktem indywidualnej samorealizacji jednostki. Jest też skutkiem działania systemu obejmującego twórcze myślenie, działanie, zachowania i organizację pracy, który twórca cały czas aktualizuje i wzbogaca w procesie twórczego rozwiązywania zadań. Twórcze dzieła naukowe wpływają na zmiany w praktyce edukacyjnej, ale też ona dostarcza nowych inspiracji dla pracy naukowej.

O nowszych – hermeneutycznych – kompetencjach przyszłych pedagogów, tymczasem jeszcze studentów, traktuje rozprawa pt. „O potrzebie i możliwościach modelowania kompetencji hermeneutycznych studentów pedagogiki – przyszłych pedagogów” (Barbara Kłasińska). Autorka argumentuje, że we współczesnej rzeczywistości społeczno-edukacyjnej coraz

częściej zdarzają się sytuacje nieoczekiwane, nieprzewidywalne, jednym słowem nowe, nieopisane w podręcznikach, poradnikach i przewodnikach, do których nie ma tej jedynej lub oczywistej odpowiedzi. W ich rozwiązaniu pomocne okazują się wtedy kompetencje nowszego typu – hermeneutyczne, bowiem wyrażają się one zarówno w racjonalnym, refleksyjnym dostosowaniu i kontynuacji, jak i w gotowości do zmiany, krytycznej ocenie aktualnego stanu oraz odważnym projektowaniu i odpowiedzialnym wprowadzaniu nowości. Kompetencje te wiążą się z odpowiedzialnością i zdolnością rozumienia, odczytywania i kształtowania siebie i świata jako znaczących, ukonstytuowanych przez sensy całości. Palącym powodem ich lepszego poznania okazuje się ponadto praktyka kształcenia przyszłych pedagogów, w której wciąż zdaje się dominować zdobywanie kompetencji instrumentalnych.

Kolejne cząstkowe opracowanie traktuje natomiast o nauczycielu przedszkola jako animatorze działań społecznych w świetle wybranych możliwości i ograniczeń (Gabriela Paprotna). We współczesnej otwartej edukacji animowanie działań społecznych jest jednym z zadań nauczyciela przedszkola. Wśród licznych ról zawodowych, jakie on odgrywa, jest również rola organizatora współpracy z rodziną i środowiskiem. Realizacja tego zadania wymaga od nauczyciela przedszkola wielorakich kompetencji oraz wysokiego poziomu gotowości zawodowej. Nauczyciel ma możliwość docierania do różnych kręgów społecznych i wykorzystania wielu form współpracy. Musi jednak pamiętać, by jego działania mieściły się w prawnych i etycznych ramach. Efektywność działań nauczyciela zależy też od sposobu pełnienia przez niego funkcji zawodowej, od obciążeń organizacyjnych czy też sytuacji zdrowotnej. W toku działań społecznych nauczyciel przedszkola pełni ważną misję kształtowania świadomości pedagogicznej społeczeństwa. Ma on możliwości przekazywania i wzmacniania wartości skupionych wokół dziecka i dzieciństwa. Stąd też ważne jest, aby w toku kształcenia, dokształcania i doskonalenia zawodowego uwzględnić kwestie związane z przygotowaniem go do tych ważnych zadań. Ich waga zaś wynika głównie z tego, że edukacja przedszkolna, jako pierwszy szczebel edukacji ogólnej, odgrywa kluczową rolę w rozwoju człowieka. W toku działań społecznych nauczyciel ma szansę wydobyć różnorodne możliwości zwiększania szans edukacyjnych, tkwiących w środowisku rodzinnym i lokalnym.

Tekst pt. „Wpływ więzi nauczyciel–uczeń na nauczanie” to autorskie (Eстера Szpatowicz) opracowanie, które podkreśla, że więź ta odgrywa

szczególną rolę w życiu młodego człowieka. Nauczyciel ma znaczący wpływ na swoich wychowanków – na ich poglądy, postawy, zachowania, wyznawane wartości. Dobry nauczyciel staje się wzorem naśladowania. Wydobywa z nich potencjał i zdolności. Motywuje uczniów do dalszej pracy i samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na wiele pytań. Pozytywne relacje nauczyciela z uczniami rzutują na ich dorosłe życie.

O znaczeniu inteligencji emocjonalnej w kształtowaniu interpersonalnych kompetencji nauczyciela (Kamil Brahmi) traktuje komunikat, którego tematyka skupia się na pojęciu zagadnień inteligencji emocjonalnej i jej znaczenia w życiu zawodowym człowieka, zwłaszcza pedagoga. Wskazana problematyka jest wciąż aktualna naukowo i społeczno-pedagogicznie. Artykuł definiuje pojęcie kompetencji interpersonalnych oraz czym jest inteligencja emocjonalna, a także na podstawie przeglądu wybranych, dostępnych w literaturze przedmiotu badań empirycznych prezentuje, dlaczego wspomniane zagadnienie jest ważne z perspektywy zawodu pedagoga. Inteligencja emocjonalna może być źródłem sukcesu w relacjach w środowisku pracy (szkole), jak i w relacjach ze współpracownikami i rodzicami. Zjawisko inteligencji emocjonalnej ma także znaczenie w kontekście wypalenia zawodowego nauczyciela.

Nasza cudzoziemska współautorka (Oana-Luiza Barbu) podejmuje temat promowania wielojęzyczności w rumuńskich instytucjach szkolnictwa wyższego. Podkreśla, że w zglobalizowanym i połączonym świecie wielojęzyczność stała się niezbędna dla wzmocnienia komunikacji międzykulturowej i zrozumienia innych. Jej istotne znaczenie wpisuje się w agendę Unii Europejskiej, która określa instytucje szkolnictwa wyższego jako jeden z głównych podmiotów promujących wielojęzyczność. W konsekwencji każde państwo członkowskie Unii Europejskiej stało się odpowiedzialne za włączenie tego priorytetu do własnego programu. Celem tego projektu badawczego jest analiza sposobu promowania wielojęzyczności w rumuńskich instytucjach szkolnictwa wyższego. Ponieważ istnieje wiele działań, dzięki którym można poprawić wielojęzyczność, wybraliśmy jako studium przypadku nauczanie języków obcych na rumuńskich uniwersytetach. Hipoteza, którą staramy się przetestować, zakłada, że na promocję wielojęzyczności duży wpływ ma rozwój i ewolucja programów studiów z zakresu filologii i stosowanych nowoczesnych języków.

Wcześniejsze pedeutologiczne aspekty składników i czynników animacji synergiczności działań edukacyjnych i społecznych pozwalają przystąpić

do drugiej części książki. Tę część stanowią teksty współautorskie monografii skupione wokół synergetycznej animacji działań społeczno-kulturowych. W tym zakresie nasze kierunki myślenia otwiera tekst Edwarda Nycza pt. „Animacja społeczno-kulturalna w działaniu. Refleksja praktyka z perspektywy ćwierćwiecza”. Artykuł omawia cywilizacyjny kontekst powstania animacji społeczno-kulturalnej, jej dawne uwarunkowania, wskazuje na rozwój jej zadań i funkcji. Animacja to dziejąca się zmiana w grupach i społecznościach lokalnych będąca nerwem demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Konkluzję stanowi uzasadnienie jej potrzeby w skomplikowanej sytuacji funkcjonowania człowieka w zglobalizowanym świecie.

Dalej uwaga skupiona jest na „Współpracy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych z rodzicami nieletnich niedostosowanych społecznie w kontekście salezjańskim” (Bogdan Stańkowski). Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze (MOW) to ważne miejsce resocjalizacji osób, u których stwierdzono wadliwy przebieg socjalizacji. W tym kontekście ważnym czynnikiem resocjalizacyjnym jest współpraca na linii MOW–rodzina. Analiza dostępnej literatury uświadamia nam, że niewiele jest na rynku wydawniczym pogłębionych opracowań teoretycznych i empirycznych, które wnikałyby w powyższe zagadnienie. Celem artykułu jest zatem ukazanie współpracy MOW i rodziny nieletniego niedostosowanego społecznie. Artykuł zawiera, oprócz części teoretycznej opracowanej metodą analizy dostępnej literatury przedmiotu, również część badawczą, sporządzoną na podstawie analizy Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych w salezjańskim MOW w Trzcińcu.

Następny tekst dotyczy „Społecznego kontekstu wychowania w teorii José Ortegi y Gasseta” (Jarosław Charchuła). Intensywny postęp technologiczny, rozwój nowych mediów oraz inne przejawy procesu globalizacji wpływają determinująco na życia współczesnego człowieka. W konsekwencji pojawiają się nowe oczekiwania, nadzieje, ale również i niepokoje. Współczesny świat generuje wcześniej nieznane uwarunkowania interakcji bezpośrednich, tworząc bardziej skomplikowany kontekst społeczny dla procesu wychowania. W związku z dużą dynamiką tych przemian konieczna jest ciągła refleksja nad ich kierunkiem i skutkami. Artykuł wpisuje się w szeroko prowadzoną obecnie debatę na temat społecznych uwarunkowań procesu wychowania. Jego głównym celem jest ukazanie poglądów José Ortegi y Gasseta, który na początku XX wieku trafnie prognozował

kierunek współczesnych przemian społeczno-kulturowych. Krytyczna analiza wybranych założeń teorii społecznej Ortegi y Gassetta może stanowić cenną inspirację w dyskusji na temat współczesnych przemian procesu wychowania.

O „Animacji jako metodzie aktywizacji społecznej imigrantów (na przykładzie Krakowa)” napisała Ewa Sowa-Behtane. Animacja społeczno-kulturalna jest ruchem wyzwalamym inicjatywę w celu wykorzystania potencjału jednostek czy grup społecznych. Ponieważ indywidualna aktywność ma wartość autoteliczną, zadaniem animatora jest stworzenie warunków sprzyjających spontanicznym działaniom oraz unikanie presji. W niniejszym artykule zaprezentowane zostało zjawisko animacji społecznej imigrantów. Badania jakościowe zrealizowano wśród 10 imigrantów mieszkających w Krakowie. Wyniki badań wskazują, że aktywność imigrantów przybiera bogate oraz różne formy. Zauważono również, że to sami imigranci są inicjatorami i wolontariuszami na rzecz własnej grupy.

Przedmiotem kolejnego tekstu jest „Streetworking sposobem na aktywizację i profilaktykę społeczną dzieci i młodzieży” (Katarzyna Wasilewska-Ostrowska). Celem artykułu było zaprezentowanie streetworkingu jako alternatywnej formy pracy z dziećmi i młodzieżą. Jest to przykład metody *outreach*, która pełni wiele ważnych funkcji, w tym: edukacyjną, interwencyjną, poradniczą, aktywizacyjną i profilaktyczną. Tekst w całości poświęcony został dwóm ostatnim wymienionym funkcjom. Przedstawiono w nim także metodykę pracy streetworkerów z dziećmi i młodzieżą, standardy pracy środowiskowej oraz wybrane projekty realizowane przez organizacje pozarządowe wykorzystujące tę formę pracy w naszym kraju.

Damien Mbikyo Mulinga skupia uwagę na problemie globalizacji. Przynosi ona pozytywne efekty w tym sensie, że umożliwia ludziom zdobywanie wiedzy, zwiększanie relacji społecznych, dostęp do różnych kultur i nowych standardów ekonomicznych. Niniejszy artykuł przedstawia znaczenie i definicje globalizacji, związek globalizacji z edukacją, konsekwencje globalizacji oraz wpływ globalizacji na środowisko.

O systemie edukacji w pluralistycznym społeczeństwie (na przykładzie Bośni i Hercegowiny) piszą kolejne współautorki naszej monografii (Anita Lukenda, Slavica Pavlović, Gordana Ilić). Tekst dotyczy systemu edukacji w społeczeństwach pluralistycznych, na przykładzie Bośni i Hercegowiny. Na początku podano definicję pojęcia społeczeństw pluralistycznych, po czym następuje krótkie omówienie historycznego i społeczno-politycznego

kontekstu edukacji w Bośni i Hercegowinie. W dalszej części przedstawiono przegląd poziomów systemu edukacyjnego tamże, ze szczególnym uwzględnieniem jego struktury, zarządzania, finansowania, zapewnienia jakości i programów nauczania. Na końcu artykułu przedstawiono kilka porad dotyczących poprawy niektórych obszarów w systemie edukacji w Bośni i Hercegowinie.

Tekst „Doświadczeniowe uczenie się w szkoleniu zawodowym nauczycieli” (Hana Kubíčková) podkreśla problem stosowania podejść do rozwoju osobistego i społecznego w szkoleniu zawodowym nauczycieli. W tym obszarze autorka przedstawia wyniki badań zrealizowanych w ramach Konkursu Stypendialnego Studenta pod nazwą „Rola treningu samopoznawczego w kursach edukacyjnych nauczycieli”.

W kolejnym opracowaniu przyglądamy się kradzieżom dokonywanym w szkołach przez uczniów w wieku od 11 do 15 lat z punktu ich osobistego widzenia, a także w rodzinnym i szkolnym kontekście (Bohdana Richteroва). Opierając się na zasobach eksperckich i badaniach, przedstawiono powody, które sprawiają, że uczniowie kradną. Przedstawiono także najczęstsze sposoby radzenia sobie z kradzieżami w czeskich szkołach. Artykuł otwiera pytanie o potrzebę współpracy na wielu różnych polach w efektywnej pracy z tymi dziećmi. Wychowawcze i kształtujące sposoby pracy z dziećmi w szkole są niewystarczające, gdyż nie tylko uczeń, ale zazwyczaj rodzina, a może nawet społeczność musi być brana pod uwagę w odniesieniu do świadczenia usług społecznych i psychologicznych oraz dostarczonych narzędzi.

W pierwszej części opracowania „Szkolne projekty edukacyjne a kapitał społeczny” autorka (Marzanna Pogorzelska) prezentuje różne definicje kapitału społecznego, kreśląc jednocześnie ramę teoretyczną swoich badań, opierającą się na ujęciu określającym kapitał społeczny jako pochodną społecznego zaufania i współpracy z zaangażowaniem na rzecz działań obywatelskich. Następnie autorka opisuje polski kontekst i alarmujące dane dotyczące kapitału społecznego, nawiązując do kwestii edukacyjnych. Edukacja jest bowiem postrzegana, m.in. poprzez wprowadzenie obowiązku realizacji projektów edukacyjnych, jako potencjalny czynnik zwiększający kapitał społeczny. Prezentując rezultaty swojego badania dotyczącego doświadczeń młodzieży i zrealizowanych przez nią szkolnych projektów, autorka skupia się na dwóch cechach metody projektów: współpracy oraz związku projektów ze środowiskiem lokalnym jako najbardziej znaczących

w kontekście kapitału społecznego. Wnioski z przeprowadzonych badań, świadczące o niedostatecznym wykorzystaniu potencjału współpracy i lokalnego środowiska w realizowanych projektach, łączą się z postulatem autorki dotyczącym dalszych, pogłębionych badań w tym zakresie oraz udoskonaleniem system kształcenia i dokształcania kadry pedagogicznej w kierunku takiej realizacji projektów, która miałaby istotny wpływ na wzrost kapitału społecznego.

Przedmiot następnego opracowania to „Animacja kulturalna w praktyce edukacyjnej – wybrane działania na rzecz uczniów toruńskich szkół podstawowych”. Poświęcone jest ono zagadnieniu animacji kulturalnej w praktyce edukacyjnej. Autorki tekstu (Kamila Majewska, Wioletta Kwiatkowska, Małgorzata Skibińska) dzielą się swoimi doświadczeniami w zakresie animacji działań edukacyjnych na rzecz edukacji regionalnej i globalnej uczniów toruńskich szkół podstawowych podczas warsztatów realizowanych w ramach Toruńskiego Festiwalu Nauki i Sztuki. Aktywną i zaangażowaną postawę uczestników zajęć potęgowały technologie informacyjno-komunikacyjne stanowiące swoisty kanał transmisyjny składników kultury i elementów przyrody. Celem prezentowanego tekstu jest popularyzacja inicjatyw pobudzających aktywność społeczno-kulturalną i edukacyjną współczesnych obywateli w obliczu pojawiających się wyzwań cywilizacyjnych.

Celem artykułu „Wychowanie według idei rodzicielstwa bliskości wyzwaniem dla synergii rodziny i przedszkola” Agnieszki Karłowicz jest ukazanie założeń idei rodzicielstwa bliskości w odniesieniu do synergii rodziny i przedszkola jako dwóch ważnych środowisk wychowawczych oraz roli współpracy dla właściwego rozwoju dziecka. Obserwowane rozbieżności między koncepcją zapoczątkowaną przez Searsów a praktyką w polskich placówkach wychowania przedszkolnego stwarzają konieczność pojmowania synergii jako dużego wyzwania dla obu stron. By ten cel osiągnąć, zastosowano metodę analizy literatury. Problem badawczy dotyczy odpowiedzi na pytania: jakie są założenia rodzicielstwa bliskości i w jakim stopniu możliwa jest ich realizacja przez nauczycieli oraz dlaczego stanowi to tak duże wyzwanie?

Synergia środowisk wychowawczych ma kluczowe znaczenie dla optymalizacji procesów edukacyjnych. Nierzadko jednak zdarza się, że proces ten jest utrudniony ze względu na znaczące rozbieżności w podejściu do wychowania i postrzeganiu dziecka przez rodziców i nauczycieli.

Najbardziej sprzeczne wobec obserwowanej praktyki edukacyjnej są założenia rodzicielstwa bliskości, dlatego też współpraca rodziny i przedszkola nie jest zadaniem prostym i wymaga wielu wysiłków. Z przeprowadzonych analiz wynika, że współpraca rodziny i przedszkola mimo występujących różnic jest bardzo istotna i mając na uwadze dobro dziecka, rodzice i nauczyciele powinni w atmosferze życzliwości i szacunku wymieniać poglądy i być otwarci na zmiany oraz gotowi do pracy nad sobą. Partnerska relacja z pewnością przyniesie wiele korzyści każdej ze stron, ale przede wszystkim dziecku.

Artykuł Żanety Marszałek-Trzebińskiej „Księdza Wacława Blizińskiego jako animatora życia społecznego na wsi przegład dokonań” jest opracowaniem, w którym poruszono zagadnienia dotyczące działalności ks. Blizińskiego na rzecz społeczności lokalnej, głównie wsi Lisków. Jako duszpasterz parafii budował komunikację społeczną, wpływał na efektywniejsze zaspokojenie aspiracji zarówno jednostek, jak i grup społecznych, co umożliwiał przystosowanie się ich do rozmaitych zmian (kulturalnych, socjalnych, technicznych, ekonomicznych). Wspólnie z parafianami stworzył wzorcowy model nowoczesnej wsi polskiej początku XX wieku i Lisków stał się symbolem postępu. Prezentowany artykuł poświęcony jest osobie animatora, jego roli w procesie animacji. Tekst stanowi próbę przedstawienia najważniejszych aspektów pracy społecznej księdza Wacława Blizińskiego.

Oryginalny temat „O potrzebie badań i aktywizacji emerytowanych funkcjonariuszek służby więziennej” prezentuje Aleksandra Wawrzak. Zakończenie pracy zawodowej funkcjonariuszek służby więziennej wiąże się z reorganizacją życia osobistego. Przejście na emeryturę prowadzi do zmiany aktywności w wielu obszarach życia. Celem pracy jest ukazanie obszarów aktywizacji byłych funkcjonariuszek służby więziennej. Wykorzystanie potencjału, wiedzy oraz doświadczenia emerytowanych funkcjonariuszek może prowadzić do ich aktywizacji zawodowej, rodzinnej, społecznej oraz edukacyjnej. Działania podejmowane na rzecz aktywizacji mają zapobiec zagrożeniu wykluczeniem społecznym, jakie występuje w tej grupie zawodowej. Podejmowane działania na rzecz aktywizacji dla użytkownika pełnej aktywności powinny mieć charakter synergiczny.

Dalej podjęty został temat „Synergia jako podstawowy czynnik w tworzeniu wysokiej jakości działań hipoterapeutycznych” (Katarzyna Burzawa). Autorka podkreśla, że synergia to współpraca podmiotów, której efektem jest wartość dodana tego związku. Organizując zajęcia hipoterapeutyczne,

a także w ich trakcie, widzimy, że synergia jest nie tylko rezultatem pracy zespołu terapeutycznego z koniem i pacjentem, ale obejmuje także różne jednostki i instytucje, których działania są niezbędne dla organizacji hipoterapii. W artykule przedstawiono efekt synergii w hipoterapii, počawszy od relacji w triadzie koń–pacjent–terapeuta poprzez współpracę różnych specjalistów i wsparcie ośrodków i instytucji w tworzeniu wysokiej jakości działań rehabilitacyjnych.

Nasza zbiorowa monografia powstała dzięki współautorstwu 29 osób z 5 ośrodków naukowych z Polski: Kielc, Krakowa, Olsztyna, Opola i Zielonej Góry oraz 7 współautorów z czterech ośrodków zagranicznych Bukaresztu, Kigali, Mostaru i Ostrawy. Warto to zaznaczyć, albowiem zarówno miejsce pracy, jak i kraj pochodzenia współautorów zwielokrotniają punkty widzenia problematyki książki.

Po związłym zaanonsovaniu zawartości niniejszej monografii pozostaje życzyć naszym czytelnikom owocnej lektury i osobistych refleksji z nadzieją na indywidualne pomysły dalszych prac wokół zarysowanej tu problematyki.

Z wdzięcznością za uwagę dla manuskryptu monografii uprzejme wyrazy wdzięczności kierujemy do szanownych recenzentek wydawniczych Pani prof. zw. dr hab. Jolanty Szempruch i Pani dr hab. Aliny Górniok-Naglik, prof. PWSZ im. rtm. Jana Pileckiego w Oświęcimiu w podzięce za poświęcony czas i uwagę, podzielenie się kompetencjami i spostrzeżeniami, ocenami i sugestiami uzupełnień oraz zmian, które przysłużyły się polepszeniu jakości tej książki.

Za prace adiustacyjne i redakcyjne nad tekstem dziękujemy PT Pani Redaktorze monografii za troskę o język i styl wypowiedzi pisemnych i ich kompozycję oraz grafikę tekstu książki. Pragniemy złożyć podziękowania także Pani za korektę tekstu monografii.

Współredaktorzy naukowii monografii